

ДІЯЛЬНІСТЬ КОМАНДИТНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

УДК 346.2

Постановка проблеми. Командитне товариство в умовах сучасності виступає, водночас однією з найприємливішою та непопулярною формою господарського товариства, однак вирізняється високою привабливістю з погляду потенційних можливостей отримання прибутку внаслідок ведення підприємницької діяльності. Це досягається без залучення особистої участі в управлінні та без ризику втрати всього власного майна.

Цілком стверджуючою є позиція, що існування статусу так званого «командита» може розглядатися як найбільш перспективним для потенційного вкладника, оскільки хоча б один учасник у підприємстві несе повну відповідальність усім майном, в той же час як інші обмежуються відповідальністю лише за свій внесок. Також зацікавленість у командитному підприємстві посилюється завдяки можливості анонімного вкладу, де вкладники не мають зобов'язань брати участь в укладанні засновницького договору та приймати участь у функціонуванні самого підприємства. Окрім таких перспектив функціонування командитних товариств на жаль, останні роки демонструють критичне зменшення такої організаційно-правової форми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретично-прикладні питання порядку створення, розвитку, діяльності командитних товариств; окремі питання порівняльної характеристики з іншими формами товариств; особливості діяльності командитних товариств у зарубіжних країнах та інші дотичні актуальні питання досліджували у своїх працях : А. Зеліско, А. Вара, В. Васильєва, Д. Шадріна, І. Кучеренко, Н. Борсук, О. Вінник, О. Віхров, О. Кібенко та інші науковці і юристи-практики. Втім із необхідністю наближення національного законодавства до міжнародних стандартів, дослідження правових аспектів діяльності суб'єктів

корпоративних відносин є обов'язковим зі сторони, як практиків так і вчених.

Мета статті полягає у з'ясуванні питань пов'язаних із діяльністю командитних товариств в Україні; визначенні основних напрямків доцільності створення командитних товариств та інших питань у цьому контексті дослідження.

Виклад основного матеріалу. Одним із особливих видів господарського товариства (суб'єкта корпоративних відносин) вважаємо командитне товариство, яке щей відразу є найбільш дискусійним в плані організаційно-правових форм. На сучасному етапі еволюції господарського середовища відзначається високим зацікавленням потенційних вкладників у бік командитного товариства як оптимальної правової форми для здійснення підприємницької діяльності. Це обумовлено наданням сприятливих умов для зайняття господарською діяльністю, враховуючи можливі та непередбачені перешкоди, які характерні для інших форм господарських товариств[2].

Зокрема, важливим фактором стає відсутність особистої відповідальності вкладників у командитному товаристві, а точніше виключна мінімальна відповідальність у рамках вкладеного капіталу. Але в рамках національного законодавства визначається, що як мінімум одна особа зобов'язана нести відповідальність усім своїм майном. Також зазначається, що учасники, або командити, не обов'язково повинні брати участь у підписанні договорів, і, без особливих перешкод, можуть уникати участі в загальних питаннях товариства. Цілковито погоджуємося, що ця можливість надає їм гнучкість та свободу в управлінні своїми інтересами, що робить командитне товариство привабливим вибором для тих, хто шукає ефективний та узгоджений механізм управління та зниження відповідальності. Дефініційно, важливим фактором є в командитного товариства, важливим є і врахування протилежного бачення, яке супроводжується не таким і перспективним веденням господарської діяльності. По-перше, слід відзначити низьке популяризаційне місце командитних товариств у рейтингу кількості зареєстрованих юридичних осіб протягом останнього року. Згідно з останніми статистичними даними за 2023 рік, загальна

кількість зареєстрованих командитних товариств складає лише 367 з більше одного мільйона існуючих, що надзвичайно тьмяно в порівнянні з іншими формами організаційно-правових структур. Це вказує на відсутність активного зацікавлення суб'єктів господарювання, що, в свою чергу, може свідчити про недостатню регулятивну увагу законодавця. Статистика свідчить про те, що кількість командитних товариств не лише не зростає, але й стрімко зменшується. Це зовсім не віддзеркалює економічні тенденції поточного року, але, можливо, є результатом недостатнього регулювання, що не враховує специфіки цієї форми організації та не стимулює її використання серед підприємців[5].

Ось виникає безліч питань, пов'язаних із припиненням функціонування товариства. Фінансові питання стають особливо важливими у контексті закриття, оскільки розподіл коштів спочатку орієнтований на задоволення вимог вкладників, а потім вже на учасників, що несуть повну особисту відповідальність за свій майновий вклад[4, с.44].

Ця ситуація вносить значний ризик для учасників, які виявляють виражений рівень непокою перед виявленням у подібних ризиках. Важливо відзначити, що ця вразливість тісно пов'язана з відсутністю належного врахування умов формування командитного товариства, встановленням безмежної особистої відповідальності для його повних учасників та обмеженою ступенем регулювання взаємодії між учасниками та вкладниками. Цей недолік виникає зі структурного дефіциту, пов'язаного з неправильною увагою до ключових моментів створення командитного товариства, а саме – відсутність детального розгляду особливих умов його становлення та неоднозначність в області взаємодії між його учасниками та вкладниками. Це створює ситуацію, де ризики стають значущими та податливими інтерпретації, що може суттєво ускладнити функціонування командитного товариства та вплинути на довіру його учасників до власної безпеки та стабільності[1, с.81].

Необхідно ретельно розглянути численні фактори, які визначають низький рівень зацікавленості у створенні командитних товариств в контексті нашої країни. Зараз це особливо актуально,

оскільки порівнюючи популяризацію із західними партнерами, ми можемо виявити відмінності в поширеності цієї організаційно-правової форми. У більшості країн ЄС кількість командитних товариств перевищує позначку в 10 000, що свідчить про широке розповсюдження цього способу ведення господарської діяльності.

Кількість командитних товариств досить значна – 35 826. При чому важлива динаміка, яка вказує на те, що командитне товариство в Польщі не тільки не втрачає актуальності, а навпаки набуває більшої популярності в цивільному обороті, а частка серед новостворених підприємств тих, які функціонують у формі КТ, зростає.

В Німеччині товариства осіб займають вагомe значення в економіці країни. Станом на 2017 р. серед загальної кількості суб'єктів господарювання (3,48 млн.) було зареєстровано 844 609 господарських товариств, з яких товариства капіталу становили 520 524 (61,63 %), а товариства осіб - 324 085 (38,37%).

Враховуючи цю відмінність, важливо взяти на увагу, що в окремі періоди може бути конструктивним застосовувати певні способи правового регулювання, визначені законодавством країн ЄС, як приклад для подальшого аналізу та можливої адаптації у вітчизняному контексті.

На думку О. Овченка з якою і ми погоджуємося, для ефективного вирішення питань, пов'язаних із необмеженою відповідальністю повних учасників, пропонується переосмислити розподіл відповідальності між вкладниками та учасниками. Автор висловлює пропозицію внести зміни, які передбачають обмеження відповідальності виключно для незначної кількості осіб, тоді як інші учасники зобов'язані нести відповідальність всім своїм майном[3, с.299].

Необхідно висловити певну дискусію щодо даного підходу, оскільки такі поправки в законодавство можуть спричинити подальше зниження попиту на командитні товариства. На даний момент відповідне законодавство вже надає вкладникам великий рівень безпеки та можливостей, оскільки їхні вклади захищені від необмеженої відповідальності. Запропоновані зміни можуть

привести до депопуляризації командитного товариства та його фінансового вигляду в очах потенційних учасників. Замість того, щоб змінювати механізми відповідальності, пропонується встановити чіткі рамки для командитного товариства. Рекомендується впровадити комплексне регулювання з розподілу майна під час ліквідації товариства, чітко визначаючи пріоритет прав на розподіл майна між повноправними учасниками. Чимало науковців позиціонують і те, що корисно визначити конкретний перелік осіб, які мають першочергове право на повернення вкладів, незалежно від їхнього статусу в командитному товаристві. Теж важливим є вирішити питання, пов'язане з обмеженням можливості участі повних учасників у прийнятті рішень. Акцентувати також увагу також на вирішенні питання щодо участі в підприємницькій діяльності, ґрунтуючись на сімейній взаємодовірі, що може бути обійдено заборонаю на право займатися такою діяльністю.

Висновки. Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що на сьогоднішній день командитне товариство вважається перспективною формою організації з точки зору правового регулювання, але воно мало популярне серед підприємців. Ця форма надає вкладникам вигоди, дозволяючи обмежити їхню відповідальність лише вкладеним майном, тоді як повні учасники можуть нести відповідальність своїм усім майном. Важливо відзначити, що вкладники не зобов'язані брати участь у справах товариства і підписувати засновницький договір. Цікавою можливістю є також вільне визначення статутного капіталу, який не регулюється жорстко.

Незважаючи на всі переваги, існує безліч і недоліків у цій правовій формі, які можуть призвести до критичної ситуації. У нашій країні ця кількість швидко зменшується, що може призвести до серйозних проблем, а тому важливо, щоб законодавець разом із представниками економічного сектору, беручи досвід зарубіжних країн, ретельно відслідковував всі моменти, пов'язані з діяльністю командитних товариств, з метою зробити їх придатними для подальшого використання та збільшення кількості створених підприємств за цією організаційно-правовою формою. Крім того, зважаючи на різноманітність сегментів економічної ді-

льності та суб'єктів корпоративних відносин доцільним було би започаткувати державні програми на підтримку діяльності командитних товариств.

1. Борсук Н.Я. Шадріна Д.О. Порівняння правового статусу командитного товариства за законодавством України та Польщі. Вінниця, 2020, с. 81-82. URL: | Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук (molodyvcheny.in.ua)
2. ВікіВенд. Командитне товариство. URL: Командитне товариство - Wikiwand [Дата звернення: 29.12.2023]
3. Овченко О.В. Поняття та ознаки командитного товариства в Україні, Польщі та Німеччині. Івано-Франківськ, 2022, с. 297-299. URL: 70.pdf (lsej.org.ua) [Дата звернення: 28.12.2023]
4. Овченко О. В. Роль та місце командитного товариства в системі господарських товариств. Івано-Франківськ, 2022, с.43. URL:10.pdf (tgu.od.ua) [Дата звернення: 28.12.2023]
5. Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання. URL: https://ukrstat.gov.ua/edrpyu/ukr/EDRPU_2023/ks_opfg/arh_ks_opfg_23.htm [Дата звернення: 28.12.2023]

Бутрин-Бока Н.С. Діяльність командитних товариств в Україні

В статті зазначається, що задля ефективного ведення бізнесу суб'єкти господарювання обирають найбільш гнучкі та ефективні організаційно-правові форми в залежності від виду їх діяльності. Сучасні реалії доводять, що на жаль, командитні товариства давно вийшли із лідерів видів господарських товариств. Саме відсутність заохочувальних державних програм, законодавчої систематичності та інших правових аспектів командитні товариства вкрай рідко зустрічаються. Незважаючи на той факт, що акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю користуються більшою популярністю, в тому числі у країнах з розвинутою ринковою економікою, однак це не означає, що організаційно- правова форма командитного товариства може бути залишена поза увагою, адже вона необхідна для задоволення практичних потреб у здійсненні за необхідності господарської діяльності на основі переважно договірних умов. Командитне товариство є представником організації середнього і малого бізнесу в Україні, що повинно стрімко розвиватися.

Констатується, командитні товариства набули стрімкого поширення на початку ХХ ст. Однак із трансформацією корпоративного національного законодавства відбулася зміна пріоритетів. Товариств з обмеженою відповідальністю суб'єкти господарювання стали обирати саме цю нову форму товариства, враховуючи її переваги щодо обмеження їхнього ризику. Втім інтерес до командитного товариства не втрачався. При існуючому розмежуванні господарських товариств на товариства - об'єднання капіталів та товариства - об'єднання осіб, командитне товариство є найбільш яскравим представником персональних об'єднань.

Вбачається за доцільне врахувати досвід зарубіжних країн і звернути увагу на такі окремі моменти, як : учасники товариства, які ведуть справи товариства (або виконавчий орган командитного товариства) можуть здійснювати дії, необхідні для поточної господарської діяльності командитного товариства, а для здійснення дій, які виходять за межі поточної господарської діяльності, необхідне рішення загальних зборів учасників товариства;

запровадити солідарну відповідальність за зобов'язаннями командитного товариства посадових осіб учасників, що є юридичними особами тощо.

У науковій статті досліджено особливості діяльності командитних товариств в Україні. Автором визначено і переваги, і недоліки такої форми господарювання як командитне товариство; окреслено можливості відродження їх функціонування та внесення певних пропозицій.

Ключові слова: корпоративні відносини, корпоративні права, командитне товариство, корпоративне право, право Польщі, право Німеччини, вкладник товариства, засновницький договір

Butryn-Boka N.S. Activities of limited partnerships in Ukraine

In order to conduct business effectively, business entities choose the most flexible and effective organizational and legal forms depending on the type of their activity. Modern realities prove that, unfortunately, limited partnerships have long since ceased to be among the leaders of types of business partnerships. It is the lack of state incentive programs, legislative systematicity, and other legal aspects that make limited partnerships extremely rare.

Despite the fact that joint-stock companies and limited liability companies are more popular, including in countries with a developed market economy, this does not mean that the organizational and legal form of a limited partnership can be neglected, because it is necessary for satisfaction practical needs in carrying out, if necessary, economic activity on the basis of mainly contractual conditions. The limited partnership is a representative of the organization of medium and small businesses in Ukraine, which should develop rapidly.

As you know, limited partnerships became widespread at the beginning of the 20th century. However, with the transformation of corporate national legislation, there has been a change in priorities. Business entities of limited liability companies began to choose this new form of company, taking into account its advantages in limiting their risk. However, the interest in the limited partnership was not lost. With the existing division of business partnerships into partnerships - capital associations and partnerships - associations of individuals, limited partnership is the most vivid representative of personal associations. It is considered expedient to take into account the experience of foreign countries and pay attention to such separate points as: the members of the company who manage the affairs of the company (or the executive body of the limited partnership) can carry out actions necessary for the current economic activity of the limited partnership, and to carry out actions that result beyond the limits of current economic activity, a decision of the general meeting of the company's members is necessary;

introduce joint and several liability for the obligations of the limited partnership of the officials of the participants, who are legal entities, etc.

The scientific article examines the peculiarities of limited partnerships in Ukraine. The author defines both the advantages and disadvantages of such a form of business as a limited partnership; the possibilities of reviving their functioning and making certain proposals are outlined.

Keywords: corporate relations, shareholders' rights, limited partnership, corporate law, german law, polish law, limited partner, founding agreement